

362 趁外路仔

我是澎湖囡仔，
Guá sī Phînn-ôo gín-á,

自細漢就佇澎湖大漢的。
tsū sè-hàn tō tī Phînn-ôo
tuā-hàn--ê.

有人講：
Ū lâng kóng,

澎湖路，
Phînn-ôo lōo,

坎閣坷，
khám koh khiát,

澎湖水，
Phînn-ôo tsuí,

鹹閣澀；
kiâm koh siap.

蹠佇澎湖想欲趁食確實有較困難。
Tuà tī Phînn-ôo siūnn-beh
thàn-tsiáh khak-sit ū kah
khùn-lân.

差不多民國六十幾年的時代，
Tsha-put-to Bîn-kok làk-
tsáp kuí nî ê sî-tāi,

規个澎湖山景氣誠穰，
kui-ê Phînn-ôo suann kóng-
khì tsiānn báì,

澎湖人除了山就是海，
Phînn-ôo lâng tū-liáu
suann tō sī hái,

濟濟人攏揣無頭路通好食。
tsē-tsē lâng lóng tshuē bô
thâu-lōo thang-hó tsiáh.

彼時陣阮猶閣細漢，
Hit-sî-tsūn guán iáu-koh
sè-hàn,

毋過做囡仔真□吮食定定會去揣一
寡外路仔來補貼家用。
m̄-koh tsò gín-á tsin gâu-
tshng-tsiáh tiānn-tiānn ē
khì tshuē tsit-kuá guā-
lōo-á lâi póo-thiap ka-
iōng.

做囡仔，
Tsò gín-á,

較普遍的外路仔工課，
kah phóo-phiàn--ê guā-
lōo-á khang-khuè,

你若講山仔，
lí nā kóng suann-á,

就是祛露螺、掘午時草仔恰挖銃子
柿。
tō sī khioh lōo-lê, kùt
gōo-sî-tsháu-á kah óo
tshing-tsí-phuè.

若是講著海仔，
Nā-sī kóng-tiòh hái-á,

就是趁水短洶流的時陣落海去拈螺
仔、日若暗嘛會使去炤海；
tō sī thàn tsuí té khó-lâu
ê sī-tsūn lōh hái khi
khioh lê-á, jīt nā àm mā
ē-sái khi tshiō hái,

若是流勢無拄好，
nā-sī lâu sè bō-tú-hó,

就佇海墘掘寶石仔，
tō tī hái-kinn kùt pò-
tsiòh-á,

其實檣頭嘛不止仔濟，
kī-sit sit-thâu mā put-
tsí-á tsē,

這應該是俗語所講的「甘願做牛，
毋驚無犁通拖」。
tse ing-kai sī siók-gí sóo
kóng --ê "Kam-guān tsò gū,
m̄ kiann bō lê thang thua."

早前的澎湖，
Tsá-tsing ê Phînn-ôo,

毋管是園抑是宅內攏誠少咧濺農藥，
m̄-kuán sī hng iah-sī thêh-
lāi lóng tsiānn tsió teh
tsuānn lōng-iòh,

無定著是較早的人較散赤，
bō-tiānn-tiòh sī khah-tsá
ê lāng khah sànn-tshiah,

無錢通好買農藥。
bō tsinn thang-hó bé lōng-
iòh.

也就是按呢，
Iā tō sī án-ne,

一四界攏是露螺，
tsit-sì-kè lóng sī lōo-lê,

尤其是落雨過了後抑是早頭暗尾，
iū-kī sī lōh-hōo kuè liáu-
āu iah-sī tsá thâu àm bué,

趕甲滿四界攏總是。
sō kah muá-sì-kè lóng-
tsóng sī.

因為露螺有滯欲處理較厚工，
In-uī lōo-lê ū siūnn beh
tshú-lí khah kàu-kang,

無啥人咧拈，
bō siānn-lāng teh khioh,

若準有拈嘛是損損咧，
nā-tsún ū khioh mā sī
kòng-kòng--leh,

參露螺殼做伙擲予豬食抑是予鴨仔、
鵝仔去罔叨。

tsham lōo-lê khak tsò-hué
tàn hōo ti tsiāh iah-sī
hōo ah-á, gō-á khi bóng
lo.

毋知底當時開始就有販仔佇咧庄仔
頭買收，
M tsai tī-tang-sī khai-sí
tō ū huàn-á tī-leh tsng-á-
thâu bé-siu,

拄頭仔拈規布袋嘛賣無十箍銀，
tú-thâu-á khioh kui pòo-tē
mā bē bô tsáp khooh gîn,

尾仔愈拈愈少，
bué--á jú khioh jú tsió,

價數雖然有較懸，
kè-siàu sui-jiân ū kah
kuân,

猶是真粗俗，
iáu sī tsin tshoo-siók,

毋過對囡仔人來講，
m̄-koh tuì gín-á-lâng lâi
kóng,

三箍、五箍攏總好，
sann khooh, gōo khooh lóng-
tsóng hó,

加減趁，
ke-kiám thàn,

較袂散。
kah bē sànn.

拈露螺，
Khioh lōo-lê,

看無啥，
khuànn bô siánn,

其實嘛是一項誠危險的工課。
kî-sit mā sī tsit hāng
tsiānn guī-hiám ê khang-
khuè.

你若想欲拈較大粒閣較濟，
Lí nā siūnn-beh khioh kah
tuā liáp koh kah tsē,

就愛去山跤的樹仔縫抑是山溝仔內
底的草仔縫，
tō ài khì suann-kha ê
tshiū-á phāng iáh-sī
suann-kau-á lâi-té ê
tsháu-á phāng,

無就是愛去後灣墓仔埔，
bô tō sī ài khì Āu-uan
bōng-á-poo,

遐的所在草仔發甲比人較懸，
hia ê sóo-tsāi tsháu-á
huat kah pí lāng kah
kuân,

誠少人行甲到。
tsiānn tsió lāng kiānn kah
kàu.

不而過，
Put-jî-kò,

露螺濟；
lōo-lê tsē;

蛇嘛濟，
tsuâ mā tsē,

好運仔去拄著無毒仔，
hó-ūn-á khi tú-tiòh bô-
tòk-á,

親像臭腥母，
tshin-tshiūnn tshàu-
tshenn-bú,

彼就較無要緊；
he tō khah bô-iàu-kín,

啊若較歹運仔去搪著雨傘節抑是飯
匙銃，
ah nā khah pháinn-ūn-á khi
tng-tiòh hōo-suànn-tsat
iàh-sī png-sî-tshing,

予咬著你就慘矣！
hōo kā-tiòh lí tō tshám
--ah!

午時草仔，
Gōo-sî-tsháu-á,

伊的正名是#「風茹草」#，
i ê tsiànn-miâ sī # “風茹草
” # ，

午時草仔是阮囡仔家己號的，
gōo-sî-tsháu-á sī guán
gín-á ka-kī hō--ê,

因為會當燃茶淋，
in-uī ē-tàng hiann tê lim,

熱天中晝時燃來淋上著時，
juáh-thinn tióng-tàu-sî
hiann lâi lim siōng tiòh-
sî,

清涼閣退火。
tshing-liâng koh thè-hué.

彼陣，
Hit-tsūn,

佇阮澎湖滿山滿坪生甲攏總是，
tī guán Phînn-ôo muá suann
muá phiann senn kah lóng-
tsóng sī,

無啥人欲控。
bô siánn-lâng beh tih.

落尾手嘛是仝款有人專門咧收，
Lòh-bué-tshiú mā sī kâng-
khuán ū lâng tsuan-bûn teh
siu,

澹的較俗，
tâm--ê khah siók,

若是曝焦閣有處理過價數就較好。
nā-sī phák ta koh ū tshú-
lí kuè kè-siàu tō khah hó.

掘午時草仔其實無啥危險性，
Kút gōo-sî-tsháu-á kî-sít
bô siánn guî-hiám-sìng,

不而過阮攏是趁禮拜歇睏日才有去掘。
put-jî-kò guán lóng sī
thàn lé-pài hioh-khùn-jít
tsiah ū khi kút.

因為平常時愛讀冊，
In-uī pîng-siông-sî ài
thàk-tsheh,

若是拄著禮拜日較有時間。
nā-sī tú-tiòh lé-pài-jít
khah ū sî-kan.

啊你都知！
Ah lí to tsai!

做囡仔上愛歇睏日，
Tsò gín-á siông ài hioh-
khùn jít,

會使騎腳踏車去四界兜兜，
ē-sái khiâ kha-tàh-tshia
khi sì-kè tshit-thô,

無嘛會使囡仔伴招咧去放風吹、擯
棒球、拍干樂、耍蹺蹺雞、跳索仔
過五關，
bô mā ē-sái gín-á phuānn
tsio teh khi pàng hong-
tshue, kòng pāng-kiû, phah
kan-lòk, sng tshiáng-kha-
ke, thiàu soh-á kuè gōo
kuan,

這攏是囡仔上愛耍的。
tse lóng sī gín-á siông ài
sng ê.

其實我感覺掘午時草仔嘛是一種訓練，
Kî-sít guá kám-kak kút
gōo-sî tsháu-á mā sī tsít
tsióng hùn-liân,

訓練你的眼力恰較力。
hùn-liân lí ê gán-lík kah
kha-lát.

因為午時草仔和別種草仔攏生做伙，
In-uī gōo-sî-tsháu-á hām
pàt tsióng tsháu-á lóng
senn tsò-hué,

尤其是有一種毋知名的草仔，
iû-kî sī ū tsít tsióng m̄
tsai miâ ê tsháu-á,

生做恰午時草仔全款，
senn-tsò kah gōo-sî-tsháu-
á kâng-khuán,

精差野草較暗色，
tsing-tsha iá-tsháu khah
àm-sik,

你若無斟酌看會認袂出來，
lí nā bô tsim-tsiok khuànn
ē jîn bē tshut-lâi,

聽講彼種野草袂使烏白食，
thiann-kóng hit tsióng iá-
tsháu bē-sái oo-pèh tsiáh,

食了後會落屎。
tsiáh liáu-āu ē làu-sái.

另外就是你愛揸布袋佢掘仔，
Līng-guā tō sī lí ài
phāinn pò-tē kah kùt-á,

滿山坪一四界去揣，
muá suann-phiānn tsit-sì-
kè khì tshuē,

因為 peh 山的關係，
in-uī peh suann ê kuan-hē,

無形中你的毅力就比別人較好，
bû-hîng-tiong lí ê kha-lât
tō pí pát-lâng khah hó,

親像我這馬攏有咧參加馬拉松，
tshin-tshiūnn guá tsit-má
lóng ū teh tsham-ka ma-lá-
sóng,

無的確就是做囡仔彼時陣掘午時草
仔練出來的。

bô-tik-khak tō sī tsò gín-
á hit-sî-tsūn kùt gōo-sî-
tsháu-á liān tshut-lâi--ê.